

RODNA GRUDA

INFORMATIVNI PRIROČNIK ZA JUGOSLOVANE ZAPOSLENE V TUJINI

IZDAJA SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
LJUBLJANA, CANKARJEVA 1/II

VSEBINA:

STALNO BIVANJE V TUJINI

AVSTRIJSKI PREDPISI O DELU
IN ZAŠČITI DELAVCEV

AVSTRIJSKO VELEPOSLANIŠTVO
O DELOVNIH VIZUMIH

PISMO IZ ŠVEDSKE

SOCIALNO ZAVAROVANJE
NAŠIH DELAVCEV V ZR NEMČIJI

9

JUNIJ 1966

STALNO BIVANJE V TUJINI

Kot stalno bivanje (prebivališče) jugoslovanskega državljan v inozemstvu razumemo to, da se je nekdo izselil iz Jugoslavije z rednimi potnimi dokumenti, pa je podaljšal svoje bivanje v tujini. Do izselitve pride večinoma zaradi sklenitve zakona ali preselitve k družini ali iz ekonomskih razlogov. V nekem določenem primeru ni bistveno, če je ta oseba zapustila Jugoslavijo pred prvo ali pred drugo svetovno vojno ali po vojni.

Za stalno bivanje v inozemstvu se ne smatra bivanje, ki je že vnaprej časovno omejeno. Po potnih listih ugotavljamo, da stalno prebivajo v tujini tisti, ki imajo stalne potne liste, kakor tudi stalne potne dokumente, ki so bili izdani po prejšnjih predpisih, pa so vpisani v knjigo pristojnega diplomatskega ali konzularnega predstavništva Jugoslavije v tej državi. Razume se, da se smatrajo za stalno živeče v tujini, tudi otroci omenjenih oseb.

Z zakonom o potnih listih jugoslovanskih državljanov (člen 56) je določen datum 31. december 1970 kot zadnji rok, do katerega morajo nosilci stalnega potnega lista in stalnih potnih dokumentov le-te zamenjati za nov osebni potni list.

Jugoslovanski državljani, ki stalno prebivajo v tujini, lahko uredijo svoje stalno bivanje, če so vpisani v knjigo jugoslovanskih državljanov na diplomatskem ali konzularnem predstavništvu Jugoslavije v tej deželi, tudi če trenutno nimajo stalnega potnega lista ali stalnih potnih dokumentov; sem pridejo v poštev tudi osebe, ki so bile zajete z amnestijo leta 1962 in nimajo prej omenjenih potnih dokumentov, pa osebe, ki so si že zagotovile svojo eksistenco v tujini, a nimajo jugoslovanskega potnega lista, kakor tudi osebe, ki so stopile v zakon s tujim državljanom.

Jugoslovanski državljani, ki stalno prebivajo v tujini, vlagajo zahteve za izdajo osebne stalnega potnega lista in vize za stalno bivanje na diplomatskem ali konzularnem predstavništvu Jugoslavije, ki je pristojno za kraj njihovega bivanja.

Osebni potni list in viza za stalno bivanje se ne izdajajo naslednjim osebam: če s svojo izjavo ali postopkom odklanjajo izvrševanja dolžnosti jugoslovanskih državljanov, ki so predpisane z ustavo ali z zakonom; če aktivno sodelujejo pri delu organizacij, katerih cilji nasprotujejo splošnim principom Povelje Organizacije združenih narodov in Splošne deklaracije o človečanskih pravicah; če se v inozemstvu obnašajo tako, da s tem bistveno škodujejo interesom Jugoslavije in če na kak drug način kažejo odločnost, da se odrekajo zvestobi do Jugoslavije; kadar je proti določeni osebi sprožen postopek za odvzem jugoslovanskega državljanstva.

Na osnovi Splošne deklaracije o človečanskih pravicah (13. člen) in po Ustavi SFRJ (54. člen) se jugoslovanskemu državljanu ne more odvzeti pravice do vrnitve v Jugoslavijo. V zvezi s tem ima zakon o potnih listih jugoslovanskih državljanov določbe, ki pravijo, da jugoslovanski državljan s stalnim bivanjem v tujini lahko, kadarkoli želi, pride v Jugoslavijo začasno ali za stalno. Kadar prihajajo na obisk, dobijo te osebe od diplomatskega ali konzularnega predstavništva Jugoslavije vstopno-izstopno vizo, če pa se vračajo za stalno, se jim izda samo vstopna viza.

AVSTRIJSKI PREDPISI O DELU IN ZAŠČITI DELAVCEV

Avstrijski predpisi delijo delavce po njihovi strokovnosti v štiri skupine. To so:

1. pomožni in nekvalificirani delavci;
2. priučeni delavci, ki niso opravili vajeniške dobe in izpita;
3. kvalificirani delavci, ki so opravili vajeniško dobo in pomočniški izpit;
4. delavci-specialisti (visoko kvalificirani delavci) s posebno dodatno strokovno izobrazbo.

Delovna pogodba

Temelj za ureditev delovnega razmerja je po avstrijskih predpisih delovna pogodba (Arbeitsvertrag), ki jo skleneta med seboj delavec in delodajalec. Po sporazumu o zaposlovanju jugoslovanskih delavcev v Avstriji mora dobiti jugoslovanski delavec tako pogodbo na vpogled že v Jugoslaviji, da se z njo seznanijo in jo podpiše.

Kolektivna pogodba

V Avstriji morajo posamične delovne pogodbe biti v skladu s kolektivnimi pogodbami (Kollektivvertrag), ki predpisujejo delovne in plačilne pogoje za vse delavce ene panoge. Kolektivne pogodbe sklepajo med seboj pristojni avstrijski sindikati in organizacije delodajalcev (večinoma gospodarske zbornice). Sklenitev kolektivne pogodbe ima za posledico neveljavnost vseh tistih določb posamičnih delovnih pogodb, ki nudijo manj ugodne pogoje kot kolektivne pogodbe; v takih primerih veljajo kolektivne pogodbe, ne pa posamične pogodbe, ki so jih sklenili delavci.

Delovni čas

Delovni čas urejajo v Avstriji kolektivne pogodbe in zakonski predpisi. Od februarja 1959 dalje znaša delovni čas za vse delavce in nameščence v industriji in obrti 45 ur na teden, to število ur pa se lahko razdeli na 5 ali 6 dni v tednu. V gradbeništvu velja skoraj izključno 5-dnevni delovni teden in so torej sobote proste. Vsaka ura dela prek 45 ur tedensko velja kot nadura: prve tri nadure je treba plačati s 25-odstotnim pribitkom, vsako nadaljnjo pa s 50-odstotnim pribitkom. Nočne ure se morajo plačati celo z 10-odstotnim pribitkom.

Letni dopust

Za vse delavce v industriji, obrti in trgovini znaša najnižji dopust 18 delovnih dni. Ta dopust se zviša po petnajstih letih delovne dobe na 24 delovnih dni in po 25 letih delovne dobe na 30 delovnih dni. Pri petdnevnem delovnem tednu se za omero dopusta šteje prosta sobota kot delovni dan.

Pogoj za pravico plačanega letnega dopusta je vsaj 9-mesečna nepretrgana zaposlitev, v naslednjih petih letih pa si pridobi delavec to pravico že s prvim dnevom novega leta.

V času letnega dopusta ima delavec pravico do normalne plače in še do posebnega dodatka za dopust, ki ga nadrobneje urejajo kolektivne pogodbe.

Bolezen prekine dopust, če je bil delavec na dopustu vsaj 4 dni in je obolelost javil delodajalcu najkasneje v 3 dneh po nastopu bolezni. Delavec mora naknadno opravičiti bolezen z zdravniškim spričevalom.

Plače in dodatki

V Avstriji so minimalne plače določene s kolektivnimi pogodbami in bi bil dogovor o nižjih plačah v posamičnih delovnih pogodbah neveljaven. Delavec ima pravico zahtevati plačo, ki je določena s kolektivno pogodbo tudi, če je v njegovi pogodbi navedena nižja plača. K plačam je treba prišteti še nekatere dodatke, zlasti dodatek za težko delo, dodatek po učinku dela in podobno. Če je dogovorjeno akordno delo (Akkordpartie), mora biti dogovor pismen, akordne postavke pa morajo presežati urne najmanj za 20 odstotkov. Plače, ki so dogovorjene z delovnimi pogodbami, so bruto plače in je treba od njih plačati še predpisane prispevke oziroma odtegljaje (davek na zaslužek, prispevki za socialno zavarovanje itd.).

Pred novim letom dobijo delavci v Avstriji obvezno trinajsto plačo. Če delovno razmerje še ni trajalo polno leto, se ravna trinajsta plača po številu mesecev, prebitih na delu.

Prejemki ob bolezni

V primeru bolezni, poškodbe ali nesreče pri delu dobi delavec od bolniške blagajne ustrezno hranarino (Krankengeld), delodajalec pa mu mora plačati razliko do višine njegovega dotedanjega zaslužka, tako da delavec ni oškodovan pri svojih prejemkih. Višino zaslužka, ki ga mora delodajalec plačevati v primeru bolezni, poškodbe ali nesreče pri delu, določajo kolektivne pogodbe.

Družinski dodatki

Jugoslovanski delavci imajo v Avstriji pravico do otroških dodatkov (Kinderbeihilfe) ter do materinske pomoči (Mutterbeihilfe), kakor tudi do posebnih dodatkov k tema dajatvama

(Sonderzahlungen). Nimajo pa pravice do porodniške podpore (Geburtsbeihilfe) in do podpore za dojenčke (Säuglingsbeihilfe), ker ti dajatvi po konvenciji o socialnem zavarovanju med Jugoslavijo in Avstrijo za jugoslovanske delavce v Avstriji nista predvideni.

Jugoslovanski delavec pridobi pravico do otroških dodatkov in do materinske pomoči, če je bil zaposlen v Avstriji nepretrgoma vsaj en mesec. Delavec mora predložiti avstrijskemu finančnemu uradu (preko svojega delodajalca) **potrdilo** pristojne jugoslovanske občine z naslednjimi podatki: 1. ime in priimek otroka, 2. datum in kraj rojstva, 3. ali je otrok poročen, 4. sorodstveno razmerje do delavca (zakonski ali nezakonski otrok, pastorek, posvojenec, rejeneec itd.), 5. ali delavec otroka vsaj pretežno vzdržuje ter 6. o premoženjskem stanju otroka. Potrdilo velja največ leto dni od dneva izdaje.

Jugoslovanski delavec v Avstriji ne more prejemati istočasno otroških dodatkov v Avstriji in v Jugoslaviji, temveč samo v eni od obeh držav. Pravice do avstrijskih otroških dodatkov nimajo občani z maloobmejnimi izkaznicami, ki se od časa do časa zaposlujejo brez veljavnega jugoslovanskega dovoljenja za delo.

Materinska pomoč

Do materinske pomoči (Mutterbeihilfe) imajo pravico delavci, ki prejemajo otroški dodatek vsaj za dva otroka. Če hoče jugoslovanski delavec pooblastiti koga drugega za dviganje otroških dodatkov ali materinske pomoči, mora dati pooblastilo overiti pri avstrijskem sodišču, notarju ali pri jugoslovanskem konzulatu.

Odpoved delovnega razmerja

Delovno razmerje v Avstriji preneha z odpovedjo (Kündigung). Odpovedni rok je praviloma 14 dni, s kolektivnimi pogodbami pa se lahko določi tudi drugačen odpovedni rok. Če delavec zapusti delo pred potekom odpovednega roka, izgubi pravico do plačila letnega dopusta ali do trinajste plače. Prav tako pa izgubi to pravico, če je prišlo do odpovedi po njegovi krivdi (zaradi zamujanja, neopravičenega izostajanja z dela, tatvine in podobno). Delovna razmerja, sklenjena za določen čas, (npr. za eno sezono), pretečejo s samim potekom dogovorjenega časa in v teh primerih ni potreben poseben odpovedni rok.

Delodajalec mora o odpovedi obvestiti svet podjetja, ker je sicer odpoved neveljavna. Svet podjetja lahko izpodbija odpoved pri arbitražnem uradu (Einigungsamt), če je bil delavec zaposlen v podjetju najmanj šest mesecev ali če je odpoved socialno krivična ali sicer neutemeljena. Komisija pri arbitražnem uradu, ki odloča o ugovoru sveta podjetja, je sestavljena iz enakega števila predstavnikov delavcev in delodajalcev. Če komisija ugovoru ugodi, je odpoved neveljavna.

Še posebej so zaščiteni pred odpovedjo delovni invalidi in matere z nedoraslimi otroki.

Prepoved težkih in zdravju škodljivih del

Po avstrijskih predpisih ni dovoljena zaposlitev otrok do 14. leta starosti (po jugoslovanskih predpisih do 15. leta). Za mladoletne delavce od 14 do 18 let je prepovedano odrediti

nočno delo, za delavce pred 16. letom starosti ter za vajence pa tudi delo na akord.

Nosečim ženam je prepovedano delo, ki bi lahko imelo škodljive posledice. Po potrebi se mora tako delavko celo predstaviti na lažje delo, ne da bi se ji zmanjšala plača.

Po porodu se porodnici ne sme odrediti vzdigovanja in prenašanja težkih bremen in tudi ne dela, ki ga je treba opravljati stoje. Nosečnicam in porodnicam je prepovedano nočno delo.

Nosečim in doječim delavkam je prepovedano tudi nadurno delo ter delo ob nedeljah in praznikih.

Delovni spori

V sporih z delodajalcem pa tudi za posamezne informacije o delovnih pogojih, socialnem zavarovanju predvsem pa o zasluzkih se obračajo delavci najprej na **svete podjetij** (Betriebsrat), te izvolijo delavci v podjetjih z vsaj 20 zaposlenimi in **delavske zaupnike** (Vertrauensmann). Sveti podjetij zastopajo interese delavcev nasproti delodajalcem in nadzorujejo skupaj z zakonitimi zastopniki delavcev, to je z delavsko zbornico (Arbeitskammer) in sindikati (Österreichischer Gewerkschaftsbund) izvajanje kolektivnih pogodb, predpisov o delovni varnosti ter vseh drugih predpisov, ki se nanašajo na delovna razmerja. V manjših podjetjih se obračajo delavci naravnost na okrajni sekretariat sindikatov (Bezirkssekretariat), ki se nahaja v vsakem okrajnem mestu. Zato naj jugoslovanski delavci, ki se zaposlijo v Avstriji, takoj poiščejo v svojem podjetju pristojnega člana sveta podjetja oziroma delavskega zapupnika.

Pismene pritožbe jugoslovanskih delavcev na omenjene urade so v vseh primerih možne tudi v njih materinem jeziku, v kratkem pa bodo vpeljane za jugoslovanske delavce ob določenih dneh tudi govorilne ure na delavskih zbornicah in pristojnih sindikalnih vodstvih.

Če navedeni delavski zastopniki ne uspejo doseči sporazuma z delodajalcem, lahko delavec zoper njega vložiti tožbo na sodišču za delovne spore (Arbeitsgericht). Če je delavec član avstrijskih sindikatov, ga v delovnem sporu pred sodiščem zastopa sindikat s svojimi odvetniki brezplačno, v nasprotnem primeru pa si mora delavec sam poiskati odvetnika. Kadar gre za večje odškodninske zahtevke in delavec drugače ni uspel, lahko toži delodajalca tudi na rednem sodišču.

Ponovno poudarjamo, da delodajalec nima pravice zadrževati potnih listov jugoslovanskih delavcev niti v primerih delovnih sporov ali delavčevega odhoda z dela. Tako zadrževanje avstrijske oblasti strogo kaznujejo.

AVSTRIJSKO VELEPOSLANIŠTVO O DELOVNIH VIZUMIH

Avstrijsko veleposlaništvo v Beogradu je pred kratkim objavilo naslednje sporočilo: Dne 21. decembra 1965 je začel veljati sporazum med Jugoslavijo in Avstrijo o ukinitvi vizumov.

V skladu s prvim členom sporazuma lahko državljani držav, ki sta sklenili sporazum, potujejo brez vizumov na ozemlje druge države. 2. člen sporazuma pa določa, da morajo dr-

žavljeni, ki potujejo na ozemlje druge sopogodbene države zato da bi se zaposlili, imeti v ta namen vizum.

Avstrijski organi so ugotovili, da več jugoslovanskih državljanov, potem ko so prispeli v Avstrijo brez vizumov, odhaja v avstrijske urade za zaposlovanje in išče posredovanje za zaposlitev. Zato je smotrno opozoriti na to, da mora tisti, ki potuje v Avstrijo z namenom, da bi se zaposlil, brezpogojno imeti delovni vstopni vizum. Jugoslovanski državljani, ki pridejo v Avstrijo brez vizuma, nimajo nobenih možnosti, da bi dobili zaposlitev. Delovne vizume izdajajo izključno teritorialno pristojna avstrijska diplomatsko-konzularna zastopstva. Za Slovenijo je to: generalni konzulat v Ljubljani.

Dejstvo, da jugoslovanski državljani potujejo v Avstrijo brez vizuma v upanju, da bodo potrebno dovoljenje za bivanje dobili na kraju samem, se zdi, da izvira v večini primerov iz napačne poučenosti. Ni se treba zanašati na razne formularje zasebnih posredovalcev. Takšni formularji, ki jih jugoslovanski interesi pošiljajo avstrijskim uradom za zaposlovanje, povsem zgrešijo namen.

Predvsem je v interesu jugoslovanskih državljanov, da se držijo določb v delovnih vizumih. Tisti, ki iščejo delo in prihajajo s tem namenom v Avstrijo ilegalno, ne dobe dovoljenja za bivanje. Zato so prisiljeni na svoje stroške zapustiti deželo, tako da je brezuspešno potovanje povezano s precejšnjo finančno obremenitvijo.

PISMO IZ ŠVEDSKE

Stiki Jugoslovancov na Švedskem z domovino postajajo vse bolj živi. Tovarna Volvo je pred kratkim priredila poseben družaben večer za Jugoslovane, ki so zaposleni v tej tovarni. Na sporedu so bili predvsem narodni plesi, ki jih je izvajala neka folklorna skupina iz Jugoslavije, ki je prav takrat gostovala na Švedskem. Razen številnih Jugoslovancov so se te prireditve udeležili tudi Švedi. Dvorana je bila do zadnjega kotička napolnjena. Publika je bila nad izvajanjem Jugoslovancov navdušena.

Socialno in zdravstveno zavarovanje

Vsi Jugoslovani, ki so zaposleni na Švedskem, so postali s 1. januarjem zdravstveno zavarovani. To se pravi, vsak Jugoslovanc, ki pride na Švedsko med letom, ni važno kdaj, dobi zavarovanje šele s 1. januarjem. Vsakdo ima pravico do enega tedna bolniškega dopusta brez zdravniškega pregleda, če pa so bolni dalj časa, morajo imeti potrdilo od zdravnika. Prvi trije dnevi bolovanja se na Švedskem ne plačajo, drugo pa mu povrnejo v višini, ki je odvisna od letnega zaslužka. Pokojninskega zavarovanja Jugoslovani na Švedskem nimajo, ker Jugoslavija s Švedsko še ni sklenila konvencije o socialnem zavarovanju. Vsi, ki imajo pravico do pokojninskega zavarovanja, dobijo ob koncu leta povrnjen vplačani znesek.

Jugoslovani na Švedskem

Preteklo leto je pripotovalo na Švedsko veliko številno Jugoslovancov z izgovorom, da gredo na obisk k svojcem, potem pa so si začeli iskati delo. Ti naši ljudje pa niso vedeli, da

se na Švedskem ni mogoče zaposliti, dokler jim tega ne odobri pristojni urad. Ko so to zvedeli in ko so izpolnili potrebne formularje, so morali na odgovor čakati tudi po pet in več tednov. Nekateri od njih, ki so imeli tu kake sorodnike, so še nekako vzdržali, huje pa je bilo za tiste, ki niso imeli nikogar. Nekateri so se vrnili v domovino, drugi so se potikali po parkih. Ko je to zvedela švedska javnost, so nekatere tovarne protestirale češ da bi morala vlada hitreje ukrepati. Prihajali pa so novi in novi ljudje iz Jugoslavije in Švedska je imela s tem iz dneva v dan več problemov. Tako je pričela Švedska vlada prihode omejevati. No, v zadnjem času postajajo stvari vse bolj urejene, saj lahko pridejo na Švedsko le tisti Jugoslovani, ki so si že doma preskrbeli potrebno dovoljenje za delo.

Švedske oblasti si tudi prizadevajo, da bi Jugoslovanom čimbolj olajšale življenje. V krajih, kjer živi več naših rojakov naj bi večje tovarne podprle ustanavljanje mednarodnih klubov, kjer bi lahko dobili domače časopise in knjige, skratka, kjer bi si lahko ustvaril svojo domovino v malem.

Z. A.

SOCIALNO ZAVAROVANJE NAŠIH DELAVCEV V ZVEZNI REPUBLIKI NEMČIJI

Z Zvezno republiko Nemčijo Jugoslavija nima sklenjene običajne konvencije o socialnem zavarovanju, kot jih ima že z 11 evropskimi državami in kakršna bo v kratkem uveljavljena tudi z Republiko Avstrijo. Zato zaposlitev jugoslovanskih delavcev, ki zadnja leta odhajajo v Zvezno republiko Nemčijo, ne morejo šteti za jugoslovansko pokojninsko in invalidsko zavarovanje, temveč le za pravice nemškega pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Te pravice pa so zagotovljene, kot je znano, le tistim osebam, ki tudi žive na območju ZR Nemčije, ne morejo pa biti upoštevane v Jugoslaviji prav zaradi tega, ker ni med obema državama nobene meddržavne pogodbe o socialnem zavarovanju.

Zato je v takih primerih za tiste jugoslovanske delavce v Zvezni republiko Nemčiji, ki želijo ohraniti pravice iz jugoslovanskega socialnega zavarovanja, edina možnost, da si podaljšajo jugoslovansko pokojninsko in invalidsko zavarovanje (zdravstveno so zavarovani v Nemčiji), in sicer s posebno pogodbo s tistim jugoslovanskim komunalnim zavodom za socialno zavarovanje, pri katerem so bili zavarovani pred odhodom v ZR Nemčijo. Za tako pogodbo mora dobiti jugoslovanski delavec najprej dovoljenje za zaposlitev v tujini, ki mu ga izda jugoslovanski zavod za zaposlovanje, pristojen za kraj zadnje zaposlitve delavca v Jugoslaviji. Kolikor jugoslovanski delavec, ki je že zaposlen v tujini, še nima takega dovoljenja, ga lahko do konca leta 1966 dobi pri jugoslovanskem konzularnem predstavništvu v ZR Nemčiji. Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje je v takih primerih 17,07 odstotka od poprečne mesečne plače, ki jo je jugoslovanski delavec prejel v zadnjem koledarskem letu, preden je odšel v Zvezno republiko Nemčijo; poprečno plačo valorizirajo vsako leto po valorizacijskih količnikih, ki veljajo za valorizacijo osebnih dohodkov v Jugoslaviji. Za zdravstveno zavarovanje družin-

skih članov, ki jih je jugoslovanski delavec pustil doma v Jugoslaviji, pa je letos predpisan pavšalni prispevek 45 novih dinarjev (4500 starih dinarjev) na mesec. Za ta znesek so zdravstveno zavarovani vsi družinski člani, ki so lahko zdravstveno zavarovani po jugoslovanskih predpisih o zdravstvenem zavarovanju, in sicer tako kot drugi jugoslovanski zavarovanci v domovini.

S plačilom navedenega prispevka (mesečno 17,07 odstotka) si torej jugoslovanski delavec zagotovi pokojninske in invalidske pravice v Jugoslaviji, tako da mu to zavarovanje kljub zaposlitvi v ZR Nemčiji teče naprej brez prekinitve. Pri tem pa je treba opozoriti na možnost, da lahko jugoslovanski delavci v Zvezni republiko Nemčiji zahtevajo po preteku dveh let, odkar niso več zaposleni v tej državi, vračilo polovice prispevkov, kar so jih plačevali v Nemčiji za pokojninsko in invalidsko (t. i. rentno) zavarovanje. Kolikor je delavec plačeval v Nemčiji tudi prispevke za višje zavarovanje, dobi te prispevke povrnjene v celoti. Seveda mu z vračilom prispevkov prenehajo vse pravice iz nemškega pokojninskega in invalidskega (rentnega) zavarovanja, zato pa mu ostanejo pravice iz jugoslovanskega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, če je to zavarovanje podaljšal v Jugoslaviji tako, kot smo pojasnili. Vrnitev prispevkov je po nemških predpisih izključena, kadar preteče deset let od vstopa v nemško socialno zavarovanje in je minilo že pet let od zadnjega vplačila prispevkov.

Podobno vrnejo prispevke za nemško socialno zavarovanje tudi zavarovanki, ki se poroči: tudi ta ima pravico zahtevati, da ji vrnejo polovico vplačanih prispevkov, in sicer do konca tistega meseca, ko zahteva vrnitev prispevkov. Če je zavarovanka plačevala prispevke za višje zavarovanje, dobi vrnjene tudi vse take prispevke. Rok, v katerem je treba zahtevati vrnitev prispevkov, je za take zavarovanke tri leta od poroke.

Na koncu naj omenimo meddržavno pogodbo o prevzemu terjatev iz socialnega zavarovanja, ki sta jo sklenili Jugoslavija in Zvezna republika Nemčija leta 1956 in ki jo mnogi zamenjujejo s pravo konvencijo o socialnem zavarovanju. Z navedeno pogodbo je namreč Jugoslavija samo prevzela vse po jugoslovanskih državljanih do 1. 1. 1956 pridobljene in pričakovane pravice iz nemškega socialnega zavarovanja, nastale na ozemlju Zvezne republike Nemčije in na ozemlju Berlina. Nasprotno pa je Zvezna republika Nemčija prevzela v svoje breme vse pridobljene in pričakovane pravice svojih državljanov, ki so nastale do 1. 1. 1956 na podlagi socialnega zavarovanja na področju Jugoslavije. V prvem primeru je za prevzem pravic pogoj, da je jugoslovanski državljan na dan 1. 1. 1956 stalno prebival na območju Jugoslavije, v drugem primeru pa je pogoj, da je nemški državljan prebival na isti dan stalno na območju Zvezne republike Nemčije ali v Berlinu. Pridobljene pravice iz nemškega socialnega zavarovanja gredo jugoslovanskim državljanom, ki so bili na dan 1. 1. 1956 stalno naseljeni v Jugoslaviji, od 1. 1. 1956 dalje.

Z omenjeno meddržavno pogodbo so sicer rešene pravice naših ljudi iz zaposlitev v Nemčiji pred 1. 1. 1956, niso pa rešene pravice iz zaposlitev po 1. 1. 1956. Zato ponovno priporočamo, da si jugoslovanski delavci v Zvezni republiko Nemčiji, ki si hočejo ohraniti pravice iz jugoslovanskega socialnega zavarovanja, podaljšajo jugoslovansko pokojninsko in invalidsko zavarovanje, saj bodo z razmeroma nizkim prispevkom, ki je razen tega plačljiv v nemških markah, ohranili vse pravice iz jugoslovanskega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki jih bodo lahko uveljavili po vrnitvi v domovino.

Dr. Lev Svetek